

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Ensihoitopalvelu.
Dnro 17/2015, annettu 22.3.2016**

Aluehallintoviraston päätös kumottiin ja asia palautettiin uudelleen käsiteltäväksi.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: Luottamusmies A, Tehy ry

Vireille: 28.12.2015

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro ESAVI/1780/04.07.02/2015, joka on annettu 12.11.2015. Oikaisuvaatimuksen tekijä on saanut päätöksestä tiedon 4.12.2015.

X Oy on hakenut aluehallintovirastolta lupaa poiketa työaikalain (605/1996) 6 §:n säännöksistä 1.12.2015 alkaen toistaiseksi. Hakemus on koskenut yhtiön operoitaviksi 1.12.2015 siirtyneiden, R:ssä, S:ssä ja T:ssä sijaitsevien ensihoitoyksiköiden henkilöstöä.

Työaikalain 14 §:n (1518/2009) 1 momentin mukaan aluehallintovirasto voi antaa määräämillään ehtoilla luvan poiketa sanotun lain 6 §:n säännöksistä, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Poikkeusluvassa on työaikalain 22 §:n 4 momentissa edellytetyin tavoin mainittava myös ne perusteet, joiden mukaan ylityöstä maksettava korotettu palkka lasketaan.

Luvan piiriin haettuja ensihoitoyksiköitä on aiemmin operoinut Y Oy, jonka liiketoiminnan X Oy on ostanut 30.11.2015. Y Oy:lle on myönnetty näitä yksiköitä koskeva poikkeuslupa (dnro ESAVI/489/04.07.02/2015), jonka voimassaolo päättyy 6.4.2016. Yksiköiden toiminnan on tarkoitus jatkua X Oy:n nimissä samalla henkilöstöllä ja samoin sopimusehdoin kuin Y Oy:n operoimina. Sopimuskumppanina on Z:n sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymä. Y Oy:n tavoin X Oy hoitaa kuntayhtymän tilaaman ns. palvelukokonaisuus 1:n, joka muodostuu W:n alueen ensihoitotehtävistä ja hoitolaitossiirroista. Alueeseen kuuluvat S:n, R:n, V:n, T:n ja U:n kunnat.

X Oy:n toimipaikat sijaitsevat R:ssä, S:ssä ja T:ssä. R:ssä toimii kolme ensihoitoyksikköä, joista yksi on maanantaista perjantaihin klo 8–18 yhden minuutin lähtövalmiudessa, toinen maanantaista sunnuntaihin klo 8–21 yhden minuutin ja klo 21–8 varallaoloperusteisesti 15 minuutin lähtövalmiudessa sekä kolmas maanantaista sunnuntaihin ympärivuorokautisesti yhden minuutin lähtövalmiudessa. S:n yksikkö on maanantaista sunnuntaihin ympärivuorokautisesti yhden minuutin lähtövalmiudessa. T:n yksikkö on maanantaista sunnuntaihin klo 8–21 yhden minuutin ja klo 21–8 varallaoloperusteisesti 15 minuutin lähtövalmiudessa.

Poikkeuslupaa on haettu enintään 24 tunnin pituisten työvuorojen teettämiseen. Keskimääräisenä viikkotyöaikana on ilmoitettu noudatettavan yhtiötä sitovan työehtosopimuksen mukaista 38,25 tuntia.

Palvelusisällön määrittelyn mukaan ensihoitoyksiköiden lähtövalmius aktiiviaikana on 60 sekuntia. Tehtävät ovat ns. kansalaistehtäviä, eli niihin ei sisälly pitkiä potilassiirtokuljetuksia. Yksiköissä tehtävä työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Ympäri vuorokautisesti toimivien yksiköiden tehtäväsidoisuus on neljännesvuosittaisissa ajanjaksoissa tarkasteltuna alle 40 prosenttia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ambulanssin keskimääräisen aktiivisen tehtäväsidoisuuden (hälytyksen annosta takaisin asemalle) määräksi on laskettu 10 tuntia vuorokaudessa. Muun ajan (keskimäärin 14 tuntia vuorokaudessa) ambulanssi miehistöineen on valmiudessa.

Valmiuden aikana miehistöllä on mahdollisuus lepoon, ruokailuun ja peseytymiseen. Miehistölle järjestetään asianmukaiset lepotilat, joissa jokainen voi niin halutessaan nukkua silloin, kun hälytysajoja ei ole. Tehtävien väliin jäävien lepomahdollisuuksien pituus on tapauskohtaista, eikä sitä voida ennustaa. Valmiusajan pituus huomioon ottaen on kuitenkin selvää, että tehtävien väliin jää riittävän pitkiä taukoja miehistön levon turvaamiseksi työvuoron aikana. Työntekijöiden kuormitusta valvotaan heitä henkilökohtaisesti haastattelemalla sekä työterveyshuollon tarkastuksin.

Suunniteltua 24 tunnin työvuoroa seuraisi lepoaika, ja työaika tasoittuisi työehtosopimuksen määräysten mukaiseksi niiden mahdollistaman kahden työaikajakson (2 x 3 viikkoa) kuluessa. Tarkoituksena on, että henkilöstö työskentelee kaikissa toimipaikoissa (R, S ja T) ja että kolmen viikon työaikajakso muodostuu niin aktiiviyksikössä (R ja S) kuin myös varallaoloyksikössä (T ja R:n toinen yksikkö) työskentelystä. Kussakin kolmen viikon jaksossa työaika olisi työehtosopimuksen mukainen, kuitenkin siten, että maksimituntimäärä olisi 126 jaksoa kohden.

Hakemuksessa tarkoitettu työaikajärjestelmä on X Oy:n toiminnan kannalta erittäin tarpeellinen. Alan työntekijöistä kilpaillaan, ja rekrytointeja on vaikea tehdä, ellei työntekijöille voida tarjota heidän toivomaansa, pitkät yhtenäiset vapaat mahdollistavaa työaikajärjestelyä. Tätä osoittaa yhtiön mielestä se, että järjestely on valtakunnallisesti käytössä muun muassa useilla palolaitoksilla.

Luottamusmies A (Tehy ry) on lausunnossaan puoltanut poikkeusluvan myöntämistä enintään 24 tunnin työvuorojen teettämistä varten.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on X Oy:n esittämiin perusteisiin viittaen katsonut, että hakemuksessa tarkoitetuissa ensihoitoyksiköissä työtä suoritetaan vain aika ajoin työvuoron kuluessa, ja myöntänyt yhtiölle ajaksi 1.12.2015–30.11.2016 luvan poiketa näiden yksiköiden osalta työaikalain 6 §:stä seuraavasti:

Työvuoron pituus on enintään 24 tuntia ja työvuoron tehollisen työajan pituus enintään 12 tuntia. Keskimääräinen viikkotyöaika saa olla enintään 42 tuntia enintään vuoden pituisessa tasoittumisjaksossa.

Aluehallintoviraston päätökseen ei ole otettu ylityön muodostumista eikä korvaamista koskevia määräyksiä.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

Luottamusmies A on ensiksikin vaatinut työneuvostoa muuttamaan aluehallintoviraston päätöstä seuraavasti:

Viikoittaisen työajan tulee tasoittua keskimäärin 42 tunnin sijasta keskimäärin 38,25 tuntiin enintään vuoden pituisessa tasoittumisjaksossa. Aluehallintovirasto ei voi myöntää työnantajalle oikeutta poiketa työehtosopimuksessa sovitusta viikoittaisen säännöllisen työajan enimmäismäärästä. Työnantajaa sitovan ensihoitopalvelualan työehtosopimuksen mukaan viikoittainen säännöllinen työaika yleistyöajassa on 38,25 tuntia (5 §:n 4 kohta). Viikoittainen säännöllinen työaika voidaan tämän sopimuksen perusteella järjestää myös keskimäärin 38,25 tunniksi työaikalain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetussa 52 viikon ajanjaksossa.

Lisäksi A on työaikalain 22 §:n 4 momenttiin viitaten vaatinut työneuvostoa täydentämään aluehallintoviraston päätöstä siten, että siinä määritellään vuorokautisen ylityön korvaaminen sekä 24 tunnin työvuoron että lyhyemmän ns. varallaolovuoron osalta.

Asianosaisten kuuleminen

X Oy on oikaisuvaatimuksen johdosta antamassaan lausumassa ensiksikin katsonut, että lupaehto viikoittaisen työajan tasoittumisesta keskimäärin 42 tuntiin tulee pysyttää, koska se ei ole ristiriidassa yhtiön noudattaman ensihoitopalvelualan työehtosopimuksen kanssa.

X Oy on niin ikään todennut, että lupaehtoihin on lisättävä oikaisuvaatimuksessa tarkoitetut perusteet, joiden mukaan vuorokautisesta ylityöstä maksettava korvaus lasketaan. Yhtiö on viitannut työaikalain 17 §:ään, jossa ylityöksi on määritelty työnantajan aloitteesta muun muassa 14 §:n mukaisen säännöllisen työajan lisäksi tehty työ, ja katsonut, että oikeus ylityökorvaukseen voi syntyä vasta sitten, kun työtä tehdään yli luvassa myönnetyn 24 tunnin. Mikäli kysymyksessä on 24 tuntia lyhyempi työvuoro, ei ylityötä vastaavasti muodostu.

Lisäksi yhtiö on todennut noudattavansa työehtosopimuksen mukaista kahden kolmiviikkoisjakson (2 x 3 viikkoa) tasoittumisjärjestelmää, jossa yhden jakson työaika tasoittuu keskimäärin 114,75 tuntiin ja jossa yhden jakson työaika ei saa ylittää 126 tuntia. Ylityötä muodostuu näin ollen yhden jakson osalta 126 työtunnin ja kahden jakson osalta 229,5 työtunnin jälkeen. Mainittujen ylityörajojen jälkeen tehdystä työstä maksetaan kummankin kolmen viikon jakson 18 ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.

Lupaehtoihin otettavien korvauserusteiden määrittelyssä ei X Oy:n mielestä tule päätyä työehtosopimuksen määräyksistä poikkeavaan lopputulokseen.

Työneuvosto on istunnossaan 29.2.2016 päättänyt vielä pyytää asianosaisilta lausumat sen varalta, että asia päädytään palauttamaan muiltakin kuin oikaisuvaatimuksessa tarkoitetuilta osiltaan aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

X Oy on ilmoittanut, että se ei vastusta asian palauttamista aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

Luottamusmies A ei ole työneuvoston asettamassa määräajassa 8.3.2016 lausunut käsitystään asian palauttamisesta.

Työneuvoston päätös:

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös dnro ESAVI/1780/04.07.02/2015 kumottiin ja asia palautettiin aluehallintovirastoon, jonka tulee, tämän päätöksen saatua lainvoiman, omasta aloitteestaan ottaa asia uudelleen käsiteltäväkseen.

Asianosaisten suostumuksella asia voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi jo ennen kuin tämä päätös on saanut lainvoiman.

Päätöksen perustelut:

Työaikalain (605/1996) 6 §:n mukaan säännöllinen työaika tulee järjestää enintään kahdeksaksi tunniksi vuorokaudessa ja keskimäärin enintään 40 tunniksi viikossa. Saman lain 14 §:n 1 momentissa (1518/2009) on kuitenkin säädetty mahdollisuudesta poiketa näistä rajoituksista aluehallintoviraston myöntämällä luvalla. Poikkeuslupa voidaan myöntää, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Lupapäätöksessä on työaikalain 22 §:n 4 momentissa edellytetyin tavoin mainittava myös ne perusteet, joiden mukaan ylityöstä maksettava korotettu palkka lasketaan.

Luottamusmies on vaatinut aluehallintoviraston päätöstä muutettavaksi siltä osin kuin päätöksen mukainen keskimääräinen viikkotyöaika (42 tuntia) on työnantajan noudattamassa ensihoitopalvelualan työehtosopimuksessa sovittua (38,25 tuntia) pidempi. Lisäksi hän on vaatinut päätöksen täydentämistä vuorokautisen ylityön korvaamista koskevalla määräyksellä.

Työneuvosto toteaa, että lupa voidaan myöntää vain työaikalain 6 §:n säännöksistä poikkeamiseen. Lupaehto saattaa jäädä käytännössä vaikutuksettomaksi, jos sen katsotaan olevan ristiriidassa esimerkiksi työnantajaa sitovan työehtosopimuksen määräysten kanssa. Työneuvoston toimivaltaan ei kuitenkaan kuulu työehtosopimusten tulkinta eikä sen arvioiminen, voiko työnantaja noudattaa työehtosopimuksen voimassa ollessa poikkeusluvan mukaista (viikko)työaikaa tai mikä ylipäättään on poikkeusluvan ehtojen ja työaikaa koskevien työehtosopimuksen määräysten välinen suhde.

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan keskimäärin 42 tunnin viikkotyöaikaan enintään vuoden pituisessa tasoittumisjaksossa, mutta asiassa saadun selvityksen mukaan työnantaja näyttää noudattavan – ja aiemminkin noudattaneen – jaksotyölle ominaista kahden kolmiviikkoisjakson (2 x 3 viikon) tasoittumisjärjestelmää. Siitä riippumatta, perustuuko työnantajan noudattama järjestelmä lakiin, työehtosopimukseen vai johonkin muuhun normiin, työneuvosto huomauttaa, ettei työaikalain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa voida myöntää työhön, jossa työaika on käytännössä järjestetty jaksotyön tapaan (ks. esim. työneuvoston päätös oikaisuvaatimusasiassa dnro 3/2015).

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että työ on laadultaan vain aika ajoin työvuoron kuluessa suoritettavaa. Edellytyksen täyttymistä tulee arvioida kunkin luvan piiriin haetun ensihoitoyksikön kohdalla erikseen. Aluehallintoviraston päätöksestä ei kuitenkaan selviä yksiselitteisesti edes se, ovatko luvan piirissä kaikki työnantajan hakemuksessa tarkoitettut viisi yksikköä.

Kun aluehallintoviraston päätöksestä lisäksi puuttuvat työaikalain 22 §:n 4 momentissa edellytetyt ylityökorvauksen laskentaperusteet, työneuvosto katsoo aiheelliseksi kumota sen kaikilta osin ja palauttaa asian aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 14 §:n (1518/2009) 1 momentti ja 22 §:n 4 momentti.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsen, jäsenten Ahonen, Koivu ja Romo sekä varajäsen Janaksen mielipiteeseen.